

Слов'янські народи в історичному процесі: генезис проблеми:
Збірник матеріалів II науково-практичної міжвузівської конференції.
Вип.2. – Рівне: РДГУ, 2008. – 146 с.

Редакційна колегія:

- Постоловський Р.М.** - голова, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор РДГУ
- Савчук П.О.** - заступник голови, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ
- Гон М.М.** - відповідальний секретар, доктор політичних наук, завідувач кафедри політичних наук, професор кафедри всесвітньої історії
- Жилюк С.І.** - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства Національного університету „Острозька академія”
- Шеретюк В.М.** - кандидат історичних наук, декан історико-соціологічного факультету

Рецензенти:

- Савчук Б.О.** - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри Прикарпатського національного педагогічного університету
- Троян С.С.** - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин і країнознавства РІС КСУ

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол №10 від 30.05.2008 р.)

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії.

Збірник матеріалів
II науково-практичної міжвузівської
конференції
„Слов'янські народи в історичному
процесі: генезис проблеми”

(на основі школи
„Історії слов'янських народів”)

Керівник – заслужений діяч науки і техніки України,
член-кореспондент Академії педагогічних і соціальних наук та
Міжнародної слов'янської академії, кандидат історичних наук, ректор
РДГУ, професор **Постоловський Руслан Михайлович**

За науковою редакцією члена-кореспондента,
професора **Р.М.Постоловського**

4. Тейлор А. Дж. П. Габсбурзька монархія 1809-1918: Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини. Л., 2003. – 288 с.
5. <http://www.finansy.ru>.
6. Клятина М. С. Внешняя политика России во II пол. XIX века. – М., 1991. – 168 с.
7. Беляев Н. И. Русско-турецкая война 1877-1878 гг. – М., 1956. – 142 с.
8. Перцев В. Н. Гогенцоллерны. Характеристика личностей и обзор политической деятельности. – Мн.: Харвест, 2003. – 302 с.
9. Тейлор А. Дж. П. Борьба за господство в Европе (1848-1918). – М., 1958. – 268 с.
10. <http://www.student.ru>.
11. Перевезенцев С. Россия – великая судьба. – М., 2001. – 189 с.
12. Malcolm N. Bosnia. A Short History. London, 1994.
13. Виноградов В. И. Русско-турецкая война 1877-1878 гг. и освобождение Болгарии. – М., 1978. – 148 с.
14. http://turkey-info.ru/history/last100_ru.osmans/crimea_war.html
15. Анучин Д.Г. Берлинский конгресс // Русская старина. – 1912. – № 1-5.
16. Bairoch P. and Kozul- Wright R. Some Historical Reflektions on integration, industrialisation and growth of the World Economy//UNCTAD Discussion Paper. – 1996. – № 133.
17. Balic' Smail. Das unbekannte Bosnien: Europas Brucke zur islamischen Welt. – Koln, 1992.
18. Lukas J. Fightin Troops of the Austro-Hungarian Army: 1868-1914. – NY., 1987.
19. Описание русско-турецкой войны 1877-1878 гг. на Балканском полуострове: В 9 т. Т 9. – СПб., 1901-1913 гг.

УДК 94 „1991/1995”

О.В. Іванченко

СПІВПРАЦЯ ВИШЕГРАДСЬКИХ ДЕРЖАВ У ГРУПІ В ПЕРІОД З 1991 ПО 1995 РІК

Початку співпраці всередині Трикутника вимагає політичні цілі. Тому у 1991-1992 роках політична площина була практично єдиною, яка використовувалась. Вона досягла тоді високого рівня. Спад зацікавлення цією співпрацею настав у 1992 році. Першою його причиною було рішення ЄЕС, що кандидатури на повне членство у Співтоваристві розглядатимуться індивідуально. Це суперечило попереднім деклараціям Заходу. Друга причина - це розпад ЧСФР на дві держави. Цей розпад приніс якісно нову ситуацію. Декілька основних чинників - економічний рівень, рівень безробіття, показник інфляції, стан бюджету - вивели Чехію на перше місце в Групі, пересуваючи Словаччину на останнє.

У світлі згаданого рішення ЄЕС Чехія опинилася у найважливішій ситуації. Чеські політики, зв'язані з прем'єром Вацлавом

Клаусом, висловили погляд, що Чехія самостійно буде йти до Європи. На початку січня 1993 року у інтерв'ю для "Le Figaro" на запитання, чи євроінтеграція Чехії буде елементом вишеградського процесу, Клаус рішуче відповів: "Я впевнений, що ні! Вишеград нас не стосується. Це був процес, цілковито створений Заходом, можливо, Брюсселем, але аж ніяк не нами у Центральній Європі[10]". Заявив також, що Чехія буде готова до інтеграції з Євросоюзом протягом 2-3 років. За цей час вона досягне рівня найближчих членів ЄЕС. Наприкінці лютого 1993 року міністр закордонних справ Чехії Йозеф Зеленец у інтерв'ю для "Rudeho Prava" заявив: "Ніде не підписано жодного документа, у якому б говорилося, що ми спільно складемо заяву на прийом до ЄЕС"[8]. Прихильником вишеградського процесу залишався президент Вацлав Гавел.

Розпад ЧСФР призвів до загострення непорозуміння, пов'язаних із будівництвом на Дунаї дамби і гідроелектричного комплексу Габчіково-Нагімарош та із ситуацією з угорською меншістю, які тепер лягли на плечі Словаччини. Суперечку про інвестицію на Дунаї Словаччина і Угорщина передали навесні 1993 року на форум Міжнародного Трибуналу Справедливості у Гаазі. Суперечка про статус угорської нацменшини у Словаччині призвів до того, що у квітні 1993 році Угорщина виступила проти прийняття Словаччини до Ради Європи. Наростаючий конфліктний стан у двосторонніх стосунках перестав мотивувати обидві держави до співпраці в Групі. Загалом Словаччина від початку свого існування виявляє слабку міжнародну активність, що слід пояснювати не стільки внутрішніми труднощами, скільки невеликою кількістю і скромним забезпеченням закордонних амбасад новоствореної держави.

Найбільшу вірність ідеї поглиблення вишеградського процесу проявила Польща, ініціюючи прийняття спільних дій у інтенсифікації політичного діалогу з ЄС та клопотаннях про членство в НАТО. Активізацію викликав лист Бориса Єльцина до керівників західних держав. Кожна з вишеградських держав критично відреагувала на позицію Росії, вказуючи на відсутність поваги до їх суверенності та спробу пресингу на НАТО.

У середині жовтня Вацлав Гавел опублікував статтю у "Нью-Йорк Таймс", у якій застеріг Захід перед пресингом "шовіністичних, великоруських, криптокомуністичних і криптототалітарних сил", які протидіють включенню центральноєвропейських держав до НАТО; Гавел назвав Чехію, Польщу, Угорщину і Словаччину як перших природних кандидатів до "нової спільноти"[14]. Трьома тижнями пізніше після оголошення програми "Партнерства" президент

Словаччини Міхал Ковач проголосив у Брюсселі проект "формального співдружного членства" Словаччини з НАТО і висловив готовність до переговорів з президентами Польщі, Чехії і Угорщини у справі підготовки "спільного президентського листа" Вишеградської Групи до НАТО[6]. Ясної перспективи майбутнього членства Вишеградських держав у НАТО домагався Лех Валенса і польська дипломатія. Схожу позицію займала Угорщина.

Під час зустрічі керівників дипломатичних відомств Центральноєвропейської Ініціативи у Дебрецені 19-20 листопада 1993 року міністр А. Олеховський запропонував своїм колегам із Чехії, Словаччини і Угорщини, щоби Вишеградські держави визначили однозначну позицію щодо концепції "Партнерства". Польський міністр закордонних справ після заяви керівників дипломатичних відомств держав НАТО, що Союз не прийме нових членів (2 грудня 1993 року), вирішив поїхати до США 14-16 грудня 1993 року, аби переконати американських політиків, що Вишеградські держави повинні отримати виразну програму включення їх до НАТО. Перед тим, не маючи певності у чеській підтримці, поїхав 9 грудня до Праги. Міністри обох країн прийняли спільну заяву, що зустріч НАТО "повинна дати ясний і зрозумілий всім сигнал, що Союз прийме як своїх нових членів країн Центральної і Східної Європи." Польський міністр однак дізнався, що Чехія не зацікавлена спільним прийняттям Вишеградських держав до НАТО. Міністр Й. Зеленец заявив журналістам: "Я впевнений, що до НАТО ми підемо поряд і в одному напрямку. Але чи подамо ми спільну заяву - не знаю, не думаю. Це проблема дуже інтимна - рішення, чи зі зброєю в руках будемо ставати на оборону чужої безпеки"[4]. Олеховський виступав у Вашингтоні від імені цілої Групи, заявляючи, що Група скаже "ні", якщо "Партнерство" віддалятиме її від членства у НАТО.

У дні перед брюссельською зустріччю в верхах безпрецедентну політично-пропагандистську кампанію провів Лех Валенса, даючи численні інтерв'ю польській і закордонній пресі ("La Stampa", "Washington Post"), агентствам Рейтерс, BBC, UPI і PAP, британській телемережі ITN і німецькій ARD. Державам НАТО він закидав передусім брак бачення безпеки у Європі, страх перед натиском Росії, нерішучість і егоїзм. Він домагався уточнення політичних і військових критеріїв членства у Союзі. Погрожував відкиданням програми "Партнерства", якщо вона не дасть реальної перспективи членства у НАТО. Валенса виступав речником інтересів усіх Вишеградських держав. Міністр оборони Чехії А. Баудиш відмовився від участі у варшавській зустрічі міністрів оборони Вишеградської Групи, заявляючи, що не бачить сенсу у прийнятті спільної позиції Групи

щодо НАТО. Поведінка чеських політиків викликала занепокоєння у решті Вишеградських держав.

Чеські керівники прагнули, щоби візит Б. Клінтона до Праги був справою виключно американсько-чеською. Спротив Білого Дому і позиція Польщі, аби зустріч президента США з Вишеградською Групою відбулася у Варшаві, призвели до зміни позиції Чехії. Чеське керівництво, однак, виступило проти спільних переговорів Клінтона з керівниками Вишеградських держав, а також не погодилося на видання спільної заяви цих держав у справі "Партнерства заради миру"[5].

Позицію Чехії щодо ідеї співпраці в Групі слід визнати реалістичною. Частина цілей Трикутника була уже реалізована. Реалізація наступних (членство в ЄС і НАТО) була віддаленою і зіндивідуалізованою цими структурами. Вишеградська Група декларувала також розвиток співпраці у багатьох інших сферах. Співпраця у інших сферах - комунікації, транспорті, енергетиці, зв'язку - опирається на підписаних у 1991 році трьохсторонніх угодах. Її характер виникає передусім із факту сусідства. Це стосується також обслуговування прикордонного руху. Постулати покращення цього обслуговування шляхом будівництва нових переходів на кордонах реалізовані мінімально. Не приносять видимих ефектів зазначені в деклараціях екологічні ініціативи. Натомість рішучий прогрес відбувся у сфері обміну інформацією та, завдяки ліквідації віз, у міжособистісних контактах.

Інтенсифікація наукової і культурної співпраці залишилася у вигляді декларації. У 1948-1989 роках співпраця у цих галузях керувалася згори, проте тогочасні уряди надавали їй значної ваги і забезпечували фінансово. Тому вона внесла багато тривалих цінностей у взаємне пізнання і зближення культур чотирьох сусідніх народів. Після 1989 року ця співпраця зменшилася катастрофічно. Внаслідок браку коштів у центральних бюджетах і бюджетах відповідних відомств наукова і культурна співпраця була формально децентралізована, а фактично була відкинута на кілька десятиріч років назад. Рівень співпраці у сфері культури, крім бюджетних обмежень, занижувало ще одне явище: у нових умовах державного устрою і ринку настало раптове захоплення західною сенсаційною літературою та американським кіно. Це явище має перехідний характер, але невигідно відбивається на реалізації взаємних пропозицій у сфері вартісної літератури і фільму.

Чеські антифедераційні сили, особливо Громадянська Демократична Партія В.Клауса, йдучи у 1992 році до розвалу федерації, прагнули відриву Чехії від "словацького хвоста", менш економічно

розвинутого, та швидшої "повної європеїзації". Сьогодні "багато чеських політиків вважає, що без Словаччини Чехія стала повністю Західною державою, яка навіть геополітично позбулася кордону зі Сходом. Це змінює позицію Чехії у контексті європейських стосунків. Звідси також виникає свідомий резерв щодо інших посткомуністичних держав, особливо Польщі і трохи меншою мірою Угорщини". Позиція Чехії щодо ідеї співпраці у Групі є мінімалістичною, "орієнтованою головним чином на задоволення власних державних і національних інтересів". Перемога лівих сил у виборах у Польщі в 1993 році та в Угорщині у 1994 році викликали у правлячій у Чехії центр-правиці небажання і побоювання зміцнення співпраці[7]. Проти будь-якої інституціоналізації політичної співпраці Вишеградських держав і далі висловлюються чеські політики на чолі з В.Гавелом та В.Клаусом. Прем'єр Клаус підкреслює, що Вишеград - це міф, який функціонує лише на Заході. Чеська влада наполягає на концепції суперництва центральноевропейських держав з приводу вступу до ЄС. Чехія також протиставляє груповій діяльності з питань вступу до НАТО. Щоразу більшої ваги вона надає розвиткові співпраці у рамках Центральноевропейської Угоди про Вільну Торгівлю (CEFTA) [9].

У свою чергу, Словаччина після початкового періоду зацікавлення Сходом, контактами з Росією та Румунією переорієнтувала свою закордонну політику у західному напрямку. Рішуче прагнення до західних інтеграційних структур задекларував 19 січня 1995 року новий словацький уряд Владіміра Мечіяра (заява Словаччини на повне членство в ЄС була подана 27 червня 1995 року). Одночасно Словаччина відчуває потребу співпраці з Вишеградською Групою значно сильнішою мірою, ніж решта партнерів. Налагодження у рамках Групи тривалих політичних і економічних зв'язків із сусідами створює можливість закріплення новоствореної держави у новій, географічно близькій міжнародній конфігурації. Отже, для Словаччини участь у Групі - справа життєво важлива. Це шанс налагодження зв'язків із Заходом. Про це сказав у інтерв'ю для "Трибуни" у вересні 1994 року тодішній міністр міжнародних справ Словацької Республіки Любомир Бистрицький: "Словаччина стоїть на позиції близької співпраці країн Вишеградської Групи. Це має свої історичні і політичні причини, хоча на перше місце слід поставити економічну обумовленість. Ми не хочемо коментувати ані позиції, ані підходу, який презентує чеська дипломатія, але хочу сказати одне - ми взаємно потребуємо один одного і так буде ще у наступні роки". Словаччина надає великої ваги співпраці у рамках CEFTA, беручи участь у всіх модифікаціях цієї угоди. Вона також закінчила процес нормалізації

своїх стосунків з Угорщиною - 19 березня 1995 року було підписано Угоду про добросусідство і дружню співпрацю, у якій було врегульовано статус угорської меншості згідно зі стандартами Євросоюзу (попередній, правий угорський уряд домагався від Словаччини визнання колективних прав для угорської меншини, що виходило за межі рішень ЄС).

Що стосується Угорщини, то вона займала "більш позитивну і прагматичну позицію у справі багатосторонньої співпраці у Центральній Європі, ніж Чехія. Однак і Угорщина не була повністю переконана у можливостях більшого використання Групи для будови нової центральноевропейської політики"[13]. Однак ця держава бачить можливості і вигоди у розвитку багатосторонньої співпраці і має намір її продовжувати. Найбільш рішучою і відкритою на співпрацю з державами Центральної Європи є Польща. "Польща займає максималістичну позицію, вбачаючи у Групі можливість вирішення багатьох питань Центральної Європи - від стратегічних до економічних." Для Польщі співпраця Вишеградських держав уможлиблює протиставлення новому зростанню російських впливів у цьому регіоні. Це тим істотніше, чим менш увиразнює перспектива вступу окремих держав Центральної Європи до НАТО. Однак проти Польщі говорить її схильність до керування у Групі. До того ж часті зміни урядів та періодичні "війни нагорі" зменшують її надійність у очах не тільки Заходу, але і Вишеградських держав.

27 червня 1994 року у Бругії відбулася зустріч чільних особистостей політичного життя Польщі, Чехії, Словаччини і Угорщини. У зустрічі також взяли участь західні політики. Метою зустрічі було узгодження починань, які повинні зробити держави Вишеградської Групи на шляху до ЄС. Була оголошена пропозиція створення "еластичної організації експертів". Вона не мала бути формалізованою міжнародною структурою, однак мала мати повноваження урядів для виконання аналізів і формування конкретних пропозицій у галузі:

- усунення перешкод у процесі повної інтеграції Четвірки з ЄС;
- спільного вирішення проблем економічної трансформації;
- полегшення розвитку взаємних економічних відносин та економічних відносин Четвірки з ЄС;
- розвиток транскордонної співпраці[12].

Джерела та література

1. Бокало Н., Трохимчик С. Проблеми і перспективи демократизації в країнах Центрально-Східної Європи (на прикладі Вишеградської четвірки). - Львів, 2000.

2. Марьина В.В. Чехословацкая, чешская и словацкая историографии до и после "Бархатной революции 1989 г." // Новая и новейшая история.- 2002.- №1.- с. 56-80.
3. Шумило В. Країни Центрально-Східної Європи (Польща, Словаччина, Угорщина, Чехія) у постсоціалістичну добу // Історичний журнал.- 2004.- № 9.- с. 74-79.
4. A.Jagodzinski, Do NATO intymnie, "Gazeta Wyborcza" 10 XII 1993.
5. A.Jagodzinski, Ile solidarność ci? 11 I 1994.
6. A.Niewiadomski, Słowacja – NATO – Rosja, "Rzeczpospolita" 17 XI 1993.
7. B. Sierszula, NATO otwarte, "Rzeczpospolita" 14 I 1994.
8. Drogi do wspólnej Europy (PAP), "Trybuna" 24 II 1993.
9. Havel przeciwny "instytucjonalizacji" współpracy ś rodkowoeuropejskiej (PAP), "Nowa Europa" 4 XI 1994
10. M.Grzelec, Bez pośpiechu, "Rzeczpospolita" 1 VI 1995
11. M.Tabor, Współzależność ci międzynarodowe Polski w dziedzinie wojskowej, Warszawa 1993, s. 74.
12. M.Wagrowska, Być bliżej siebie oraz Strategia integracji, "Rzeczpospolita" 30 XII 1994.
13. P.Kasznia, Kto zagwarantuje Europie bezpieczeństwo, "Rzeczpospolita" 28 X 1994.
14. T.Zachurski, Strategia handlowego zaangażowania, "Rzeczpospolita" 14-15 I 1995.
15. // <http://www.visegradgroup.org>

УДК 339.984 „18/19”

П.С.Долганов

ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ: ГЕНЕЗИ ТА ГЕОПІЛІТИЧНИЙ ПРОСТІР ФУНКЦІОНУВАННЯ (XVIII – ПЕРША ТРЕТИНА XX)

У вітчизняній історичній науці дослідження націоналізму в економічному контексті майже не здійснюється. Тимчасом більшість праць західних дослідників, присвячених економічному націоналізму, до сьогодні не перекладені українською мовою. Тому можна констатувати наявність серйозної прогалини в українському науковому просторі однієї з форм вияву функціонування національної ідеї. У зв'язку з цим завдання висвітлення історії зародження та розвитку постулату економічного націоналізму в світі та особливостей його функціонування бачиться апіорно актуальним.

У сучасній довідковій літературі економічний націоналізм визначається як політика, що керується ідеєю протекції товарів вітчизняного виробництва шляхом митного оподаткування і інших обмежень переміщення робочої сили, товарів і капіталу [12].

Незважаючи на недосконалість і обмеженість даного визначення, які з'ясуємо в процесі висвітлення проблеми, візьмемо його за орієнтовний критерій класифікації тих чи інших явищ і доктрин економічного націоналізму.

Розглядаючи економічний націоналізм у контексті протекціонізму національної держави, його корені слід шукати у західноєвропейському регіоні XVIII – першої половини XIX ст. Більшість дослідників вважають Англію і Францію першими національними державами. Саме ці країни стають батьківщиною націоналізму, що яскраво проявився у культурній, політичній і частково економічній сферах. Зокрема, Англія у період після завершення буржуазної революції до промислового перевороту, ще не володіючи світовим домінуванням у промисловій і торговельній сферах, частково практикувала державний протекціонізм і різностороннє субсидювання національного товаровиробника [4, с. 64-70]. Ця політика, за словами Ф.Броделя, яскраво проявилася у захисті високими митними тарифами англійської суконної промисловості від товарів індійського виробництва, що завозилися в країну Ост-Індською компанією [1, с. 512].

Проте економічний націоналізм в англійському випадку проявився лише частково. Він не став чіткою домінуючою ідеологією національної держави, функціонував епізодично і не залишив по собі видатних теоретиків. Як постулює А.Гершенкрон, «...в Англії, звідки починалася промислова революція, раціональні аргументи на користь індустріалізації не потребували освячення «квазірелігійною вірою» [5, с. 186]. Тому ця держава, випереджаючи в промисловій сфері інші, не мала потреби в наздоганяючому економічному розвитку, а отже – і в творенні ідеології такого розвитку. У подальшому національний інтерес економічно лідируючої у світі Англії вимагав забезпечення якомога вільнішого доступу до інших національних ринків, що вилилося у формулювання чіткої і послідовної ідеології фритредерства А.Сміта.

В інших умовах опинилася Франція. Дещо відставши від свого сусіда у швидкості здійснення промислового перевороту, її політична еліта вважала за життєво важливий державний інтерес необхідність ліквідації цього розриву. В середовищі інтелектуальної еліти країни знайшлася людина, яка створила ідеологічне підґрунтя промислового перевороту – А.Сен-Сімон [5, с. 186]. Проте він не став теоретиком економічного націоналізму, його вчення було швидше філософською ідеологією щасливого майбутнього держави, ніж чіткою ідеологією форсованого економічного розвитку.

Останньої у Франції не було витворено, та вона її, мабуть, і не потребувала, зважаючи на не таке вже й значне відставання в економічному розвитку від Англії. Державне протегування

Постоловський Руслан Михайлович – заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент Академії педагогічних і соціальних наук та Міжнародної слов'янської академії, кандидат історичних наук, ректор РДГУ, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Савчук Петро Оксентійович – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ

Сєєрова Ольга Владиславівна – доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ

Слесаренко Андрій В'ячеславович – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Шеретюк Валерій Миколайович – кандидат історичних наук, декан історико-соціологічного факультету, доцент кафедри історії України РДГУ

Шмид Олександр Павлович – аспірант кафедри історії України РДГУ

ЗМІСТ

Постоловський Р.М. НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНІ ТРАДИЦІЇ ЧЕСЬКОГО НАРОДУ В ІСТОРИЧНІЙ ПАМ'ЯТІ СУСПІЛЬСТВА	3
Шеретюк В.М. РЕЛІГІЙНИЙ ЧИННИК У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ПЕТРА I.....	18
Савчук П.О. ОБЛАШТУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З ПОЛЬЩІ І ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	28
Гон М.М., Постельжук О.П. ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА УНІЯ: МОДЕЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОГО УГОДОВСТВА.....	37
Сєєрова О.В. ДЕКАБРИСТСЬКІ АРТІЛІ У СИБІРУ	42
Мельничук П.У. БУРЕМНИЙ 1918 РІК НА ВОЛИНІ (ДО 90-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (УД) П.СКОРОПАДСЬКОГО).....	48
Десятничук І.О. ІСТОРІОГРАФІЯ „ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ”: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОСМИСЛЕННІ ПРОБЛЕМИ	56
Слесаренко А.В. КЛУБ „ОБРОДА” („ВІДРОДЖЕННЯ”) В СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ У ЧЕСЬКИХ ЗЕМЛЯХ 1989 р.....	64
Кукурудза А.Р. ІНСТИТУЦІЙНІ РИСИ АВТОКЕФАЛЬНИХ ЗМАГАНЬ В УКРАЇНІ 1917-1921 рр.	68
Мартинчук І.І. ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В 1993-1995 рр.	75

Ворон О.П. РОЛЬ І МІСЦЕ ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ ЖІНОК У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ МІЖВОЄННОЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ (1918 – 1938 рр.).....	81
Шмид О.П. ЗРОСТАННЯ РОСІЙСЬКОГО ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ НА ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.....	90
Петлюк І.В. БОСНІЯ І ГЕРЦЕГОВИНА В ДИПЛОМАТИЧНІЙ КАЗУЇСТИЦІ ВЕЛИКИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ 1875 - 1878 рр.....	97
Іванченко О.В. СПІВПРАЦЯ ВИШЕГРАДСЬКИХ ДЕРЖАВ У ГРУПІ В ПЕРІОД З 1991 ПО 1995 РІК.....	107
Долганов П.С. ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ: ГЕНЕЗИС ТА ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ПРОСТІР ФУНКЦІОНУВАННЯ (ХVІІІ – ПЕРША ТРЕТИНА ХХ).....	113
Дубравська А.М. СЕЛО МАЛІ ДОРОГОСТАЇ МЛИНІВСЬКОГО РАЙОНУ В ХVІ – ХІХ СТОЛІТТІ: ПОГЛЯД КРІЗЬ ВІКИ	121
Бондар А. „ГОЛОДОМОР НА ПОДІЛЛІ 1932-1933 Р.Р.”.....	128
Мишков В. ЗАХІДНИЙ ВПЛИВ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ЦЕРКОВНОГО РОЗКОЛУ В МОСКОВСЬКОМУ ЦАРСТВІ В ХVІІ СТОЛІТТІ ...	137
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	144
ЗМІСТ	146

Наукове видання

Збірник матеріалів
Другої науково-практичної міжвузівської конференції
„Слов’янські народи в історичному процесі:
генезис проблеми”

Випуск 2

Укладачі : Шеретюк В.М., Савчук П.О.

Відповідальний за випуск – Шеретюк В.М.
Відповідальний редактор – Кревська Г.А.
Комп’ютерна верстка – Писарець С.М., Самсонюк В.Б.
Комп’ютерний макет – Третьак О.Ю.

Слов’янські народи в історичному процесі: генезис проблеми:
Збірник матеріалів II науково-практичної міжвузівської конференції.
Вип.2. – Рівне: РДГУ, 2008. – 146 с.

Підписано до друку 10.09.2008 р. Формат 60х84 1/16.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 13,9. Зам.№ 60 /1.
Наклад 300 прим.

Адреса редакції: кафедра всесвітньої історії,
Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. С.Бандери, 12, м. Рівне.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету